การเล่าเรื่องข้อมูลกับการใช้งานในห้องสมุด

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ[1], สุนันทา วงศ์จตุรภัทร[2], มณฑิชา เกตุนะ[3]

บทคัดย่อ

การเล่าเรื่องข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลที่มีปริมาณมากเพื่อให้เข้าใจง่ายและรับรู้สิ่งที่ต้องการจะสื่อได้ในระยะเวลาอันสั้น เป้าหมายของการเล่าเรื่องข้อมูล เป็นกระบวนการเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลที่มีอยู่ ส่งผลให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่ต้องการจะสื่อ รวมถึงเข้าใจกระบวนการคิดของผู้นำเสนอ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการพัฒนาสินค้าและบริการ การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการดำเนินงาน ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูล และการสื่อสารระหว่างกันภายในองค์กร บทความนี้นำเสนอความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของการเล่าเรื่องข้อมูล ขั้นตอนการเล่าเรื่องข้อมูล การใช้การเล่าเรื่องข้อมูล การใช้การเล่าเรื่องข้อมูลในห้องสมุด และตัวอย่างการปรับเปลี่ยนการนำเสนอให้เป็นการเล่าเรื่องข้อมูลซึ่งปรากฏข้อมูลเชิงลึกได้ทันทีเมื่อมองเห็นภาพ

คำสำคัญ: ข้อมูล, การเล่าเรื่อง, ห้องสมุด

(Received: 24 January 2025; Revised: 6 April 2025; Accepted: 9 April 2025)

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อีเมล preedee.p@rumail.ru.ac.th

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อีเมล sununthar.v@rumail.ru.ac.th

[3] อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อีเมล monticha.k@rumail.ru.ac.th

Data storytelling in library

Preedee Pluemsamrungit[1], Sununthar Vongjaturapat[2], Monticha Ketna[3]

Abstract

Data story telling is the presentation of large amounts of information to make it easy to understand and get the message across in a short period of time. The objective of data storytelling is to enhance the value of existing data, allowing the receiver to understand what is being communicated, including the thought process of the presenter, leading to decisions that benefit the organization in developing products and services, solving problems and improving operations, as well as connecting data and communicating within the organization. This article presents the meaning, importance, elements of data storytelling, the process of telling data stories, using data storytelling, using data storytelling in libraries. And an example of transforming the presentation into a data storytelling that shows immediate insights when visualized.

Keywords: Data, Storytelling, Library

[1] Assistant Professor, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University
E-mail: preedee.p@rumail.ru.ac.th

[2] Assistant Professor, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University
E-mail: sununthar.v@rumail.ru.ac.th

[3] Lecturer, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University
E-mail: monticha.k@rumail.ru.ac.th

บทนำ

ข้อมูลเป็นทรัพย์สินที่มีค่ามากที่สุดในโลก ข้อมูลที่ปรากฏในปัจจุบันมีอยู่มากมายและเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยทั่วไปการนำเสนอข้อมูลมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยายข้อมูลด้วยข้อความ การนำเสนอข้อความและภาพประกอบการบรรยาย การใช้แผนภูมิรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น การนำเสนอด้วยข้อความเพียงอย่างเดียวอาจไม่น่าสนใจ ในขณะที่การใช้ภาพประกอบซึ่งอาจเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือภาพในลักษณะแผนภูมิจะดึงดูดความสนใจได้มากกว่า งานวิจัยของ SHIFT Disruptive Learning พบว่ามนุษย์ประมวลผลภาพได้เร็วกว่าตารางหรือข้อความ 60,000 เท่า ในขณะที่สมองของมนุษย์จดจำภาพในระยะยาวได้ดีกว่า เมื่อเวลาผ่านไป 3 วัน ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจดจำข้อมูลที่เป็นตัวอักษรหรือคำพูดได้เพียงร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 20 เปรียบเทียบกับจดจำภาพได้ถึงร้อยละ 65 (Santosh, 2022) ลักษณะข้อมูลที่ผู้ใช้งานต้องการในปัจจุบันคือ สั้นและน่าเชื่อถือ (Buraphadeja, 2022, p. 4) ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นภาพจะมีประโยชน์และเป็นการนำเสนอที่ดีกว่าการนำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว

การเล่าเรื่องด้วยข้อมูลเป็นการสื่อสารข้อมูลด้วยการเล่าเรื่องหรือการบรรยายข้อมูลด้วยภาพซึ่งอาจนำเสนอด้วยแผนภูมิ กราฟ ภาพเคลื่อนไหว โดยนำมาออกแบบแล้วผสานกับการนำเสนอข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อช่วยให้การตีความหมายข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูลง่ายขึ้นแทนการนำเสนอข้อมูลด้วยตารางที่มีข้อมูลทั้งข้อความและตัวเลขจำนวนมาก เป้าหมายของการเล่าเรื่องข้อมูล เป็นกระบวนการเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลที่มีอยู่ ส่งผลให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่ต้องการจะสื่อ รวมถึงกระบวนการคิดของผู้นำเสนอ นำไปสู่การตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการพัฒนาสินค้าและบริการ การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการดำเนินงานตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูล และการสื่อสารระหว่างกันภายในองค์กรได้ด้วย

การเล่าเรื่องข้อมูลที่นำมาใช้ในห้องสมุดอาจยังเป็นเรื่องใหม่และเป็นประเด็นที่น่าสนใจ บทความนี้นำเสนอความหมาย ความสำคัญ ประเภทของการเล่าเรื่องข้อมูล การใช้การเล่าเรื่องข้อมูล การใช้การเล่าเรื่องข้อมูลในห้องสมุด

ความหมาย

การเล่าเรื่องข้อมูล (Data storytelling) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านกระบวนการคิดและเลือกวิธีการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้รับสาร โดยแปลงข้อมูลที่มีอยู่เป็นเรื่องราวด้วยภาพที่เข้าใจง่าย เชื่อมโยงกันได้ และอาจนำไปใช้เพื่อการปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลหรือสื่อสารข้อมูลเชิงลึกไปยังผู้รับสารในวงกว้าง การเล่าเรื่องข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจและยังช่วยหลีกเลี่ยงความผิดพลาดจากการนำเสนอข้อมูลที่มีปริมาณมากและซับซ้อน เมื่อผู้รับสารได้รับรู้ข้อมูลที่นำเสนอแล้วนอกจากจะเข้าใจข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล อาจมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารด้วย (Hancock, 2022; JCU Online Blog, 2022; Meyer, 2023)

การเล่าเรื่องข้อมูลที่ดีควรกำหนดเรื่องที่จะเล่าที่เข้าถึงได้ง่าย มีสาระสำคัญชัดเจน นำข้อมูลและสถิติเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่าได้ จากนั้นจึงเป็นการเลือกและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งควรเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเลือกเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น จากนั้นจึงอธิบายข้อมูลเป็นภาพซึ่งอาจเป็นสัญลักษณ์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว โดยออกแบบและนำเสนอให้สวยงามและดึงดูดใจ (featuring_tae, 2022) อาจกล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องข้อมูลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้ที่ทำหน้าที่เล่าเรื่องข้อมูลจำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการ เช่น การสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา การออกแบบภาพ เป็นต้น

ความสำคัญ

การเล่าเรื่องข้อมูลมีความสำคัญดังนี้ (Gillis, & Laskowski, n.d.; Davenport, 2015)

1. การเล่าเรื่องด้วยข้อมูลเป็นวิธีที่ดีสำหรับการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกและนำเสนอให้เข้าใจได้ง่ายด้วยภาพซึ่งจัดทำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เนื่องจากการเล่าเรื่องเป็นวิธีที่ช่วยลดความซับซ้อนของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์และสะท้อนความหมายของข้อมูลที่ซ่อนอยู่ และอาจเชื่อมโยงข้อมูลให้น่าสนใจมากขึ้น

2. การเล่าเรื่องข้อมูลทำให้ข้อมูลมีชีวิตหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าแก่ข้อมูลและยังนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจหรือการดำเนินการ การวิเคราะห์แนวโน้มหรือสถานการณ์ในอนาคต การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้น

3. การเล่าเรื่องด้วยข้อมูลช่วยให้ผู้รับสารจดจำสิ่งที่นำเสนอได้ในระยะเวลาอันสั้นในรูปแบบที่สวยงามและดึงดูดใจ

4. การเล่าเรื่องข้อมูลช่วยอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลแก่ผู้ที่ต้องการรับรู้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอาจไม่มีเวลาวิเคราะห์ข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองไม่ได้

องค์ประกอบของการเล่าเรื่องข้อมูล

การเล่าเรื่องข้อมูลมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ข้อมูล (Data) ภาพ (Visuals) และการเล่าเรื่อง (Narrative) การเล่าเรื่องต้องใช้ข้อมูลเพื่อ***อธิบาย (Explain)*** สถานการณ์แก่ผู้รับสาร รวมถึงการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกซึ่งมีความสำคัญต่อการนำเสนอ เมื่อนำภาพไปใช้นำเสนอร่วมกับข้อมูลจะช่วยให้ผู้รับสาร***เข้าใจ (Enlighten)*** ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น หากไม่มีแผนภูมิหรือกราฟที่ใช้สำหรับการเล่าเรื่อง ผู้รับสารอาจจะมองเห็นข้อมูลเชิงเลิกนั้นได้ไม่ชัดเจนหรือมองไม่เห็นเลยก็เป็นไปได้ เมื่อรวมการเล่าเรื่องและภาพ ผู้ส่งสาร***มีส่วนร่วม (Engage)*** หรือทำให้กับผู้รับสารเพลิดเพลินได้ด้วย จากนั้นรวมองค์ประกอบทั้งสามประการ ก็จะเป็นเรื่องราวข้อมูลที่มีอิทธิพลและขับเคลื่อน**การเปลี่ยนแปลง (Change)** ได้ด้วย (Dykes, 2016) ดังภาพ

ที่ 1 การนำเสนอองค์ประกอบของการเล่าเรื่องข้อมูลนี้นำเสนอด้วยแผนผังทับซ้อนกันบางส่วน (Venn chart) ทำให้เห็นจุดเด่นขององค์ประกอบที่ต้องการนำเสนอ เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องข้อมูลที่ได้รับความนิยมและเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับข้อมูลที่มีข้อมูล 3 ประการซึ่งมีความสัมพันธ์กัน

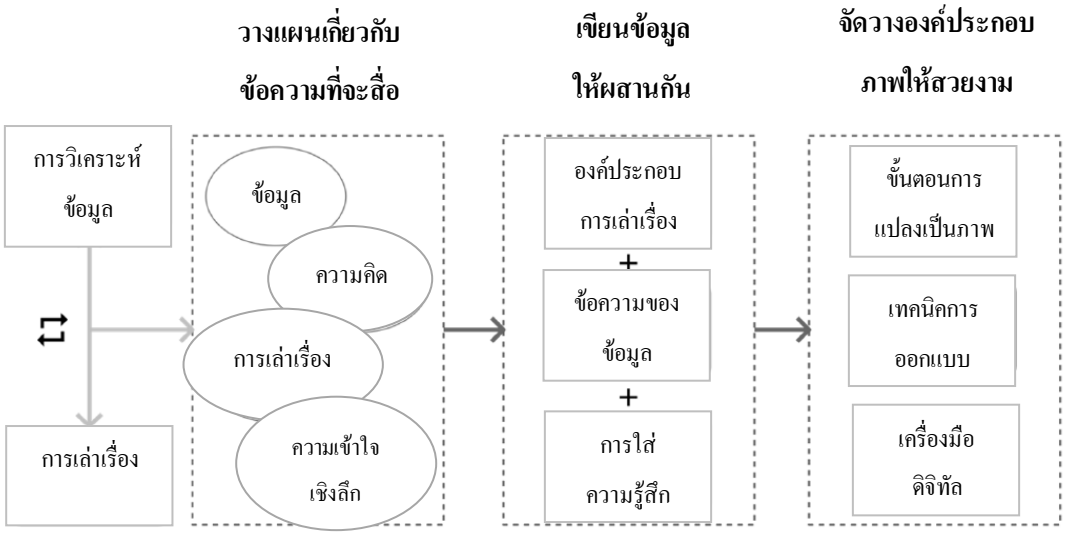

ภาพที่ 1 แผนภาพองค์ประกอบของการเล่าเรื่องข้อมูล

ที่มา : Dykes, 2016

ขั้นตอนการเล่าเรื่องข้อมูล

การใช้ประโยชน์จากการแสดงภาพข้อมูล นอกจากจะเป็นวิธีที่ให้ผู้รับสารเข้าใจและเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้เห็นข้อมูลที่ต้องการนำเสนอได้ชัดเจนส่งผลให้เกิดการนำข้อมูลนั้นไปใช้การดำเนินงานและการประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการเล่าเรื่องข้อมูลจึงเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่อาจเข้าใจได้ยากและมีปริมาณมาก เพื่อเลือกประเด็นที่สนใจหรือต้องการนำไปเล่าเรื่อง โดยเริ่มจากการวางแผนเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ต้องการนำเสนอด้วยการเชื่อมโยงความคิด การเล่าเรื่อง และความเข้าใจเชิงลึก จากนั้นจึงนำข้อมูลที่จัดเตรียมไว้มาเขียนให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่จำเป็นของการเล่าเรื่อง การเลือกข้อความสำคัญของข้อมูล และการใส่ความรู้สึกเข้าไปในข้อมูลที่นำมาผสานกัน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดวางองค์ประกอบให้สวยงาม โดยเลือกเทคนิคสำหรับการออกแบบที่เหมาะสมกับข้อมูลหรือใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นโปรแกรมประยุกต์สำหรับการจัดทำรูปภาพโดยเฉพาะหรือโปรแกรมใดก็ได้ที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตามความต้องการได้ ดังภาพที่ 2

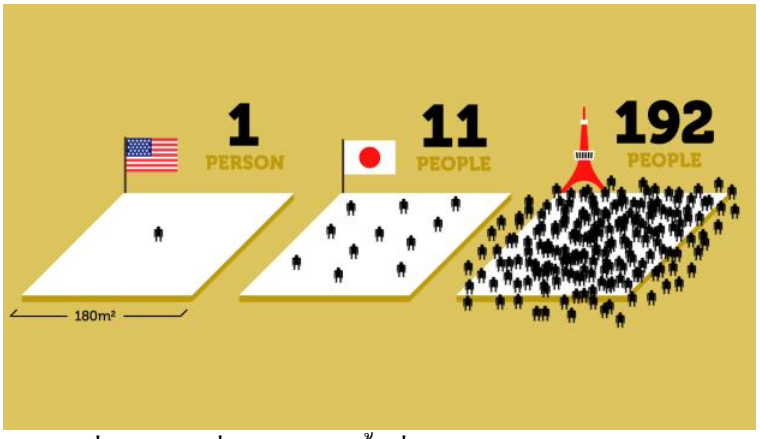

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเล่าเรื่องข้อมูล (ดัดแปลงจากต้นฉบับ)

ที่มา : Zhang, 2022

<u>ตัวอย่างการเล่าเรื่องข้อมูล</u>

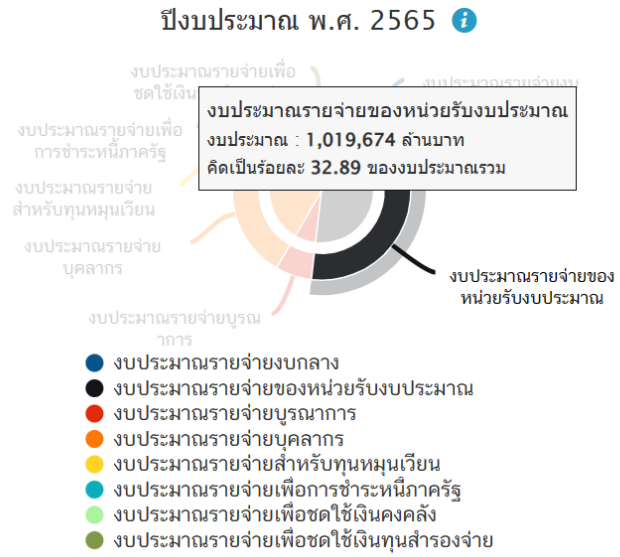
การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นที่มีข้อมูลน่าสนใจต่าง ๆ มากมาย อาทิ การนำเสนอความหนาแน่นของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงของญี่ปุ่นโดยเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่ขนาด 180 ตารางเมตร ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และเมืองโตเกียว จะเห็นได้ว่า *เมืองโตเกียวมีประชากรที่อาศัยอยู่ 192 คนต่อ 180 ตารางเมตร* ซึ่งค่อนข้างหนาแน่นหากเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกาที่มีเพียง 1 คน และเมืองอื่นในประเทศญี่ปุ่น คือ 11 คน ต่อพื้นที่ที่มีขนาดเท่ากัน (Tanaka, n.d.) ดังภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ภาพธงชาติของแต่ละประเทศ และสัญลักษณ์ภาพโตเกียวทาวเวอร์ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญของเมืองโตเกียว ตัวเลขขนาดใหญ่ รวมถึงภาพสัญลักษณ์ที่เป็นคนในแต่ละพื้นที่ เมื่อผู้รับสารเห็นภาพนี้ก็จะเข้าใจได้ทันที และเห็นความแตกต่างในด้านความหนาแน่นของจำนวนประชากรที่เห็นได้ชัดเจนอีกด้วย

ภาพที่ 3 การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับขนาดพื้นที่อยู่อาศัยของเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : Tanaka, n.d.

การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับการนำภาษีไปใช้เป็นงบประมาณต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยใช้หัวข้อว่า *"ภาษีไปไหน"* โดยนำเสนอในรูปแบบแผนภูมิวงกลมแบบมีปฏิสัมพันธ์ เมื่อนำตัวชี้ตำแหน่ง (Cursor) ไปวาง จะแสดงงบประมาณในส่วนนั้น ทั้งจำนวนงบประมาณที่เป็นตัวเลขและร้อยละของงบประมาณรวม จำแนกตามสี (Digital Government Development Agency, 2023) ดังภาพที่ 4 การเล่าเรื่องข้อมูลลักษณะนี้ช่วยสื่อสารกับประชาชนให้เห็นการนำภาษีไปใช้ในด้านต่าง ๆ ได้ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย สอดคล้องกับหัวข้อที่นำเสนอ และรับรู้ได้ดีกว่าการนำเสนอด้วยการบรรยายข้อมูลหรือการใช้ตารางแสดงตัวเลข รวมถึงการสื่อสารกับผู้รับสารได้สะดวกและรวดเร็ว

ภาพที่ 4 การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับการนำภาษีไปใช้เป็นงบประมาณด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย

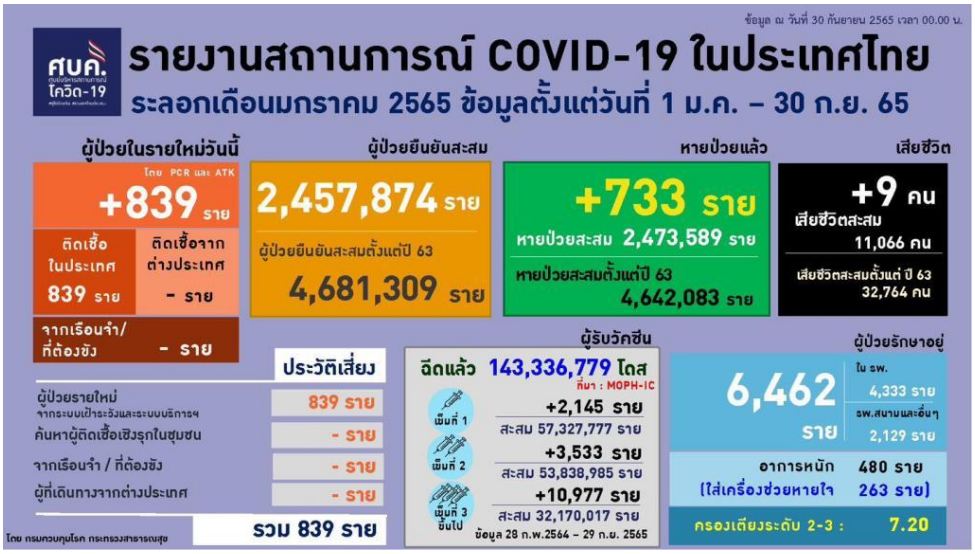
ที่มา : Digital Government Development Agency, 2023

การใช้การเล่าเรื่องข้อมูล

การเล่าเรื่องข้อมูลนำมาใช้ในการนำเสนอข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอยอดขายของสินค้าขององค์กรทางธุรกิจ การนำเสนอความคิดทางการเมืองซึ่งเป็นมาจากการวิจัย การนำเสนอข้อมูลเรื่องสถานการณ์โรคระบาดหรือสถิติผู้ป่วยขององค์กรสาธารณสุข การเล่าเรื่องข้อมูลอาจใช้อินโฟกราฟิกซึ่งเป็นเครื่องมือในการเล่าเรื่องรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ โดยการจัดรูปแบบการแสดงข้อมูลแต่ละรายการที่ช่วยเล่าเรื่องให้น่าสนใจ แต่มีคำบรรยายเพียงเล็กน้อย

ตัวอย่างการใช้การเล่าเรื่องข้อมูลขององค์กรสาธารณสุข

การนำเสนอข้อมูลจำนวนสถิติผู้ป่วยในสถานการณ์โรคระบาดซึ่งมีปริมาณข้อมูลที่มากและหลากหลาย การนำข้อมูลมาจัดทำเป็นอินโฟกราฟิกจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น และยังทำให้เห็นแนวโน้มของจำนวนผู้ป่วยแต่ละประเภทที่ชัดเจนด้วย เช่น การรายงานสถานการณ์โรคไวไรโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย ช่วงเดือนมกราคม 2565 ซึ่งมีทั้งผู้ป่วยรายใหม่ ผู้ป่วยสะสม ผู้ที่หายป่วย และผู้เสียชีวิต จะทำให้เข้าใจได้ทันทีว่าขณะนั้น*ยังมีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 839 ราย ซึ่งเป็นผู้ป่วยติดเชื้อในประเทศ ในขณะที่ผู้ป่วยสะสมมีจำนวนมากในขณะนั้นหากเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ป่วยสะสมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563* แต่จำนวนผู้ป่วยที่หายป่วยแล้ว ก็ยังเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน และมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเพียง 9 คน (MGR Online, 2022) ดังภาพที่ 5 การเล่าเรื่องข้อมูลนี้จึงแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มสถานการณ์ของการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยที่มีความรุนแรงน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์การระบาดเมื่อปี พ.ศ. 2563 อาจเนื่องจากมีจำนวนผู้รับวัคซีนในประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมาตรการการเฝ้าระวังการติดเชื้อของหน่วยงานสาธารณสุข และความร่วมมือของประชน

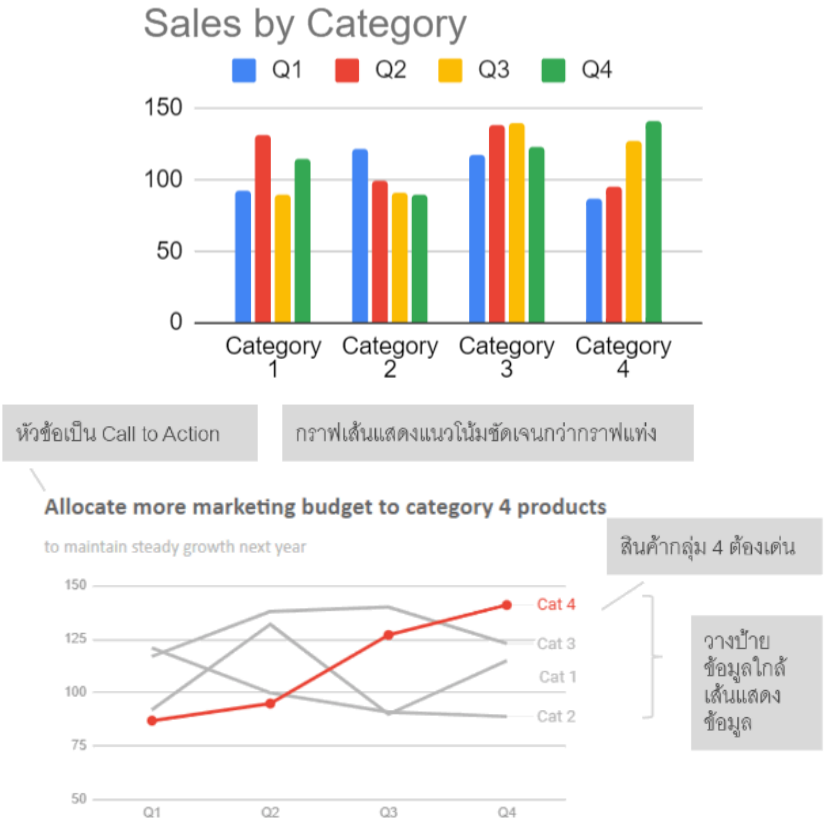

ภาพที่ 5 การเล่าเรื่องข้อมูลสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้อินโฟกราฟิก

ที่มา : MGR Online, 2022

ตัวอย่างการใช้การเล่าเรื่องข้อมูลขององค์กรธุรกิจ

การนำเสนอด้วยแผนภูมิแท่งแสดงยอดขายของสินค้าประเภทต่าง ๆ โดยใช้สีที่แตกต่างกันเพื่อแสดงความแตกต่างของยอดขายแต่ละไตรมาสของกลุ่มสินค้าแต่ละประเภท การนำเสนอด้วยแผนภูมิแท่งดังภาพที่ 4 เป็นการนำเสนอที่แสดงข้อมูลที่เกิดขึ้นตามยอดขายจริง และแสดงให้เห็นความแตกต่างของยอดขายของสินค้าแต่ละประเภทเท่านั้น หากต้องการเล่าเรื่องข้อมูล จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการนำเสนอโดยเลือกใช้ภาพที่ชัดเจนขึ้นเป็นกราฟ และกำหนดประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้เจาะจงมากขึ้น คือ การสื่อสารกับฝ่ายการตลาดให้ปรับงบประมาณมาลงทุนที่สินค้ากลุ่มที่ 4 (Category 4) มากขึ้น ดังนั้นผู้ส่งสารต้องปรับเปลี่ยนให้การนำเสนอสินค้ากลุ่มที่ 4 ชัดเจนและโดดเด่นมากขึ้น โดยใช้สีแดงที่เส้นกราฟกลุ่มที่ 4 แล้วใช้สีเทาที่เส้นกราฟกลุ่มอื่น รวมถึงสีของภาพโดยรวมไปในทิศทางเดียวกัน จากนั้นเปลี่ยนคำอธิบายแผนภูมิ เช่น *การขอจัดสรรงบประมาณให้ฝ่ายการตลาดมากขึ้นเพื่อใช้สำหรับสินค้ากลุ่มที่ 4* และวางตำแหน่งของชื่อสินค้าหรือประเภทของสินค้าในตำแหน่งของเส้นข้อมูลแต่ละเส้น (Vappee, n.d.) ดังภาพที่ 6 เมื่อปรับข้อมูลทั้งหมดแล้วจะทำให้การเล่าเรื่องข้อมูลชัดเจนและรับรู้สิ่งที่ต้องการจะสื่อได้ทันที และมีแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเข้าใจและตัดสินใจตามความต้องการของผู้ส่งสารได้มากขึ้นด้วย

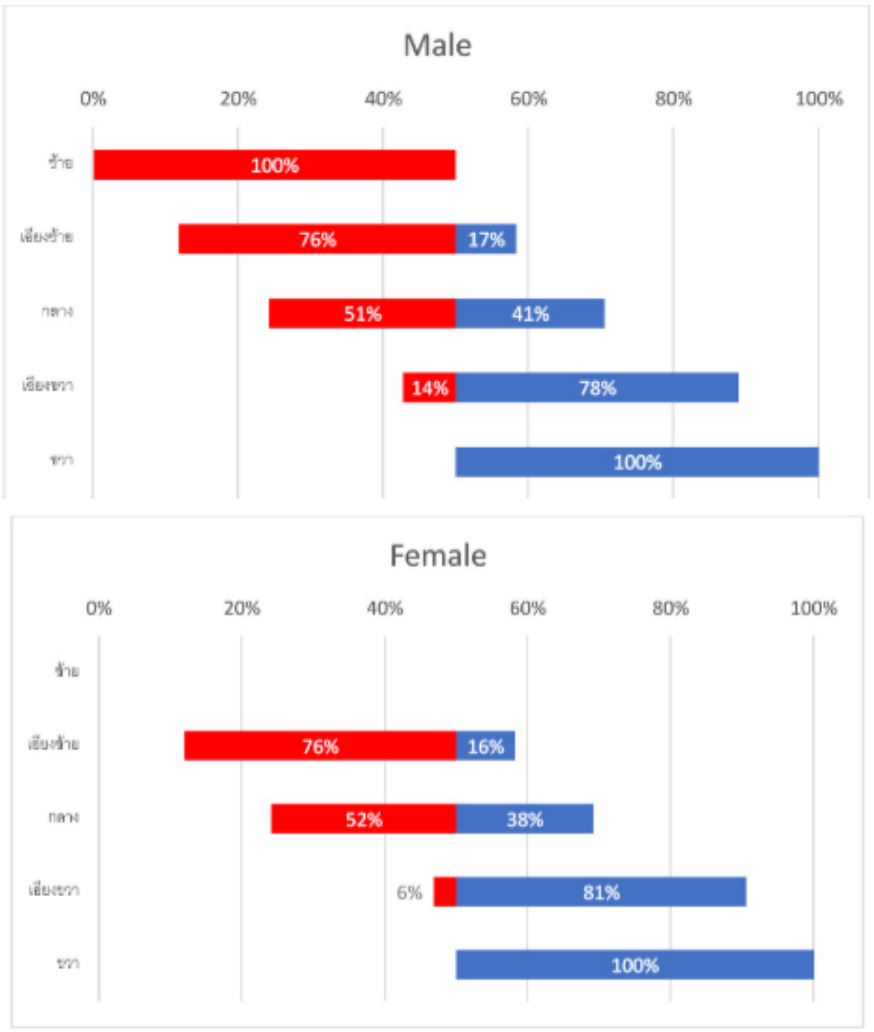
ภาพที่ 6 แผนภูมิแท่งและกราฟเส้นที่ได้ปรับเป็นการเล่าเรื่องข้อมูลขององค์กรธุรกิจ

ที่มา : Vappee, n.d.

ตัวอย่างการใช้การเล่าเรื่องข้อมูลจากงานวิจัยหรือการสำรวจ

การนำเสนอความคิดทางการเมืองจำแนกตามเพศ คือ ชายและหญิง ความคิดทางการเมือง คือ ซ้ายจัด เอียงซ้าย กลาง เอียงขวา และขวาจัด หากนำเสนอข้อมูลด้วยตารางจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลและตัวเลขร้อยละของแต่ละช่องที่อาจมีข้อมูลบางอย่างซ่อนอยู่ จึงได้ทำแถบสีเขียวเข้มแสดงตัวเลขที่มีค่ามากที่สุดในหัวข้อนั้น และแถบสีเขียวอ่อนแสดงตัวเลขที่มีค่ารองลงมา เพื่อให้เห็นความแตกต่างของข้อมูลที่มีอยู่หลายประเภทได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามการจัดทำเป็นตารางเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจว่าความคิดทางเมืองแต่ละขั้วของทั้งสองเพศนั้นมีค่าใกล้เคียงกัน แต่เพศหญิงไม่ปรากฏผู้ที่มีขั้วความคิดทางการเมืองแบบขวาจัด ผู้นำเสนองานวิจัยนี้จึงได้จัดทำกราฟแสดงสัดส่วนในรูปแบบปิรามิดประชากรซึ่งรวบรวมข้อมูลทั้งสองขั้วความคิดทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า *เพศหญิงมีขั้วความคิดทางการเมืองแบบ “เอียงขวา” เลือกกดไลก์เพจเกี่ยวกับสื่อหรือบุคคลสาธารณะทางฝั่งซ้ายเพียงร้อยละ 6 ซึ่งน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้ใช้เพศชายที่มีขั้วความคิดทางการเมืองแบบ “เอียงขวา” ซึ่งเลือกกดไลก์เพจกลุ่มตรงข้ามถึงร้อยละ 14* (Buraphadeja, V., & Osothsilp, 2020) ดังภาพที่ 7 การเล่าเรื่องด้วยข้อมูลจากผลการวิจัยนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่สะท้อนข้อมูลที่มีประโยชน์เพิ่มขึ้น แสดงข้อมูลเชิงลึกให้เห็นได้ชัดเจนกว่าการนำเสนอด้วยตารางเพียงอย่างเดียว

ขั้วความคิดทางการเมือง	ซ้ายจัด	เอียงซ้าย	กลาง	เอียงขวา	ขวาจัด
ชาย	22%	41%	7%	26%	4%
ซ้ายจัด	86%	14%	0%	0%	0%
เอียงซ้าย	29%	47%	7%	15%	1%
กลาง	15%	37%	7%	35%	6%
เอียงขวา	3%	12%	8%	64%	14%
ขวาจัด	0%	0%	0%	40%	60%
หญิง	24%	42%	8%	23%	2%
ซ้ายจัด	0%	0%	0%	0%	0%
เอียงซ้าย	31%	45%	7%	15%	1%
กลาง	13%	38%	10%	36%	2%
เอียงขวา	0%	6%	13%	56%	25%
ขวาจัด	0%	0%	0%	33%	67%
Total	23%	41%	7%	25%	4%

ภาพที่ 7 ตารางและกราฟแสดงสัดส่วนที่ได้ปรับเป็นการเล่าเรื่องข้อมูลจากงานวิจัยหรือการสำรวจ

ที่มา : Buraphadeja, V., & Osothsilp, 2020

การเล่าเรื่องข้อมูลในงานห้องสมุด

การเล่าเรื่องข้อมูลในงานห้องสมุดเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านกระบวนการคิดและประมวลผลจากประเด็นเฉพาะที่ต้องการนำเสนอเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย โดยใช้ข้อความและภาพที่ออกแบบให้สวยงามและดึงดูดใจในการถ่ายทอดเรื่องราว เมื่อเห็นภาพที่นำเสนอแล้วจะเข้าใจและจดจำ ตลอดจนการนำสิ่งนำเสนอไปใช้งานได้ทันที การเล่าเรื่องข้อมูลในงานห้องสมุดมีลักษณะการใช้หลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอสถิติหรือความถี่ของการใช้บริการห้องสมุด การนำเสนอจำนวนสมาชิกในห้องสมุด การนำเสนอความพึงพอใจของการใช้บริการ เป็นต้น ทั้งนี้การนำเสนอข้อมูลจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลที่มีความอ่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ สีผิว เพศ หรือความเห็นต่างทางการเมือง

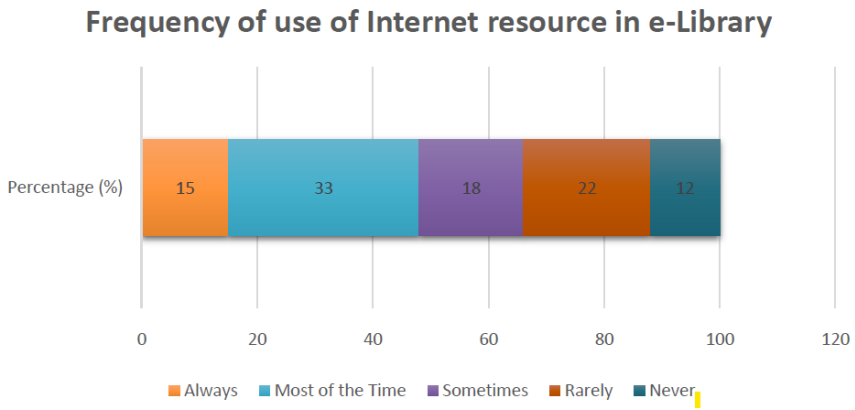
การใช้การเล่าเรื่องข้อมูลในห้องสมุด

การเล่าเรื่องด้วยข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลโดยใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่อง เพื่อให้เข้าใจข้อมูลและนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ และยังสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความสนใจใหม่ ๆ ในการสร้างภาพประกอบข้อมูล การจัดทำในรูปแบบอินโฟกราฟิก และอื่นๆ การเล่าเรื่องข้อมูลในห้องสมุดควรคำนึงถึงบริบทของมนุษย์และเรื่องราวที่ต้องการจะเล่าด้วย ไม่ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลเพียงอย่างเดียว (Magnuson, 2016) เนื่องจากยังมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่มีประโยชน์ต่อการเล่าเรื่องให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามการเล่าเรื่องข้อมูลเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานของบรรณารักษ์ เนื่องจากต้องใช้ทักษะการวิเคราะห์และทักษะการนำเสนอข้อมูลซึ่งเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นการเล่าเรื่องข้อมูลอาจยังไม่ได้นำไปใช้ในงานของห้องสมุดอย่างแพร่หลาย (McDowell, 2023) แม้ว่าบรรณารักษ์จะรู้ว่าการเล่าเรื่องข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติงาน แต่ส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจและการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านนโยบายและงบประมาณ การเล่าเรื่องข้อมูลจึงอาจเป็นสิ่งที่หน่วยงานภายนอกห้องสมุดนำไปปรับใช้ได้ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานเชิงพาณิชย์ (Board of Trustees of University of Illinois, 2011) ดังนั้นการฝึกฝนทักษะนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบรรณารักษ์ หากบรรณารักษ์หรือผู้ให้บริการในห้องสมุดได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะด้านนี้จะทำให้มีภาพที่เป็นการเล่าเรื่องข้อมูลในงานห้องสมุดที่น่าสนใจ กลายเป็นแนวทางการทำงานรูปแบบใหม่ของห้องสมุด และยังใช้เพื่อการสื่อสารระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของห้องสมุด รวมถึงการประชาสัมพันธ์การทำงานของห้องสมุดได้ด้วย โดยอาจประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เป็นแบบอย่างหรือเข้ารับการฝึกอบรมจากองค์กรหรือผู้ที่มีความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ

<u>ตัวอย่างการใช้การเล่าเรื่องข้อมูลในห้องสมุด</u>

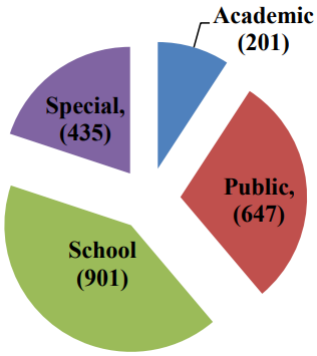
ห้องสมุดนำเสนอสถิติหรือความถี่การใช้บริการของห้องสมุดด้วยการเล่าเรื่องข้อมูลได้ เช่น *นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย Detla State ใช้เวลาส่วนใหญ่ (Most of the time) กับบริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 33 และไม่เคย (Never) ใช้บริการนี้เลยร้อยละ 12* (Urhibo, 2017) ดังภาพที่ 8 จะเห็นได้ว่าห้องสมุดนำเสนอผลการสำรวจโดยการใช้ภาพและสี รวมถึงขนาดของแถบสีโดยเลือกใช้สีที่สว่างกว่าสำหรับข้อมูลที่มีจำนวนที่ต้องการนำเสนอว่าผู้ตอบแบบสอบถาม *ใช้เวลาส่วนใหญ่* กับบริการนี้ แล้วนำตัวเลขจำนวนของผู้ตอบคำถามวางไว้ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน ในขณะที่เลือกใช้สีเข้มกว่าสำหรับข้อมูลที่ต้องการนำเสนอว่า *ไม่เคยใช้* บริการนี้ จึงทำให้ผู้รับสารเข้าใจและจดจำเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอได้ทันทีเมื่อเห็นภาพ

ภาพที่ 8 การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ในการใช้งานทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุด

ที่มา : Urhibo, 2017

ห้องสมุดนำเสนอจำนวนสมาชิกของระบบห้องสมุดอัตโนมัติซึ่งมีสมาชิกที่มาจากห้องสมุดหลากหลายประเภท ดังเช่นระบบห้องสมุดอิลลินอยส์ จากภาพที่ 8 จะเห็นได้ว่าจำนวนห้องสมุดที่เป็นสมาชิกของระบบห้องสมุดอิลลินอยส์ส่วนใหญ่คือห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนตามลำดับ ในขณะที่มี*ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเพียง 201 แห่งที่เป็นสมาชิกของระบบห้องสมุดอิลลินอยส์* (Krieb, 2011) ดังภาพที่ 9 จะเห็นได้ว่าการใช้แผนภูมิวงกลมเหมาะสำหรับการแสดงอัตราส่วน และแยกส่วนให้เห็นอัตราส่วนของข้อมูลแต่ละชุดได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงการเลือกใช้สีที่แตกต่างกัน และการเลือกแสดงจำนวนที่น้อยที่สุดโดยเขียนไว้นอกแผนภูมิเพื่อให้มองเห็นได้ง่ายและเป็นจุดสนใจ เนื่องจากงานวิจัยนี้ต้องการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสมาชิกของจำนวนห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาซึ่งใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติอิลลินอยส์ จำนวน 201 แห่ง

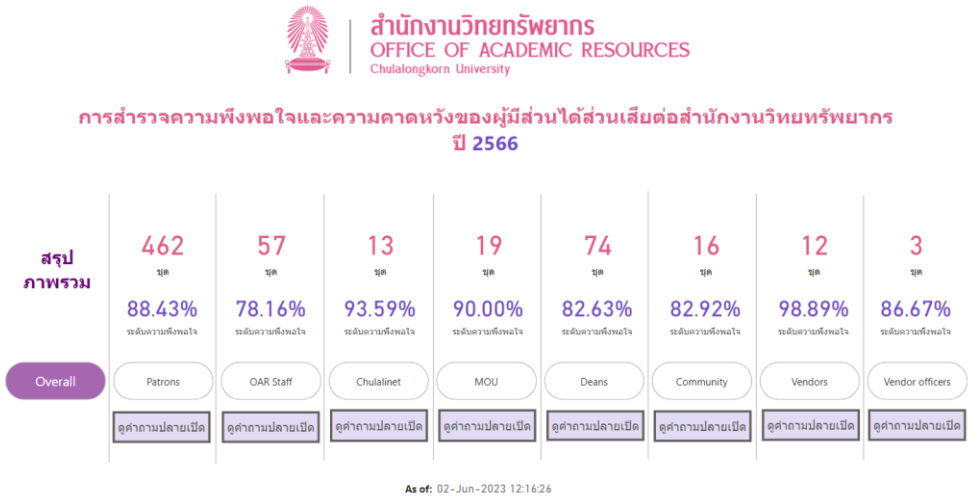

ภาพที่ 8 การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของระบบห้องสมุด

ที่มา : Krieb, 2011

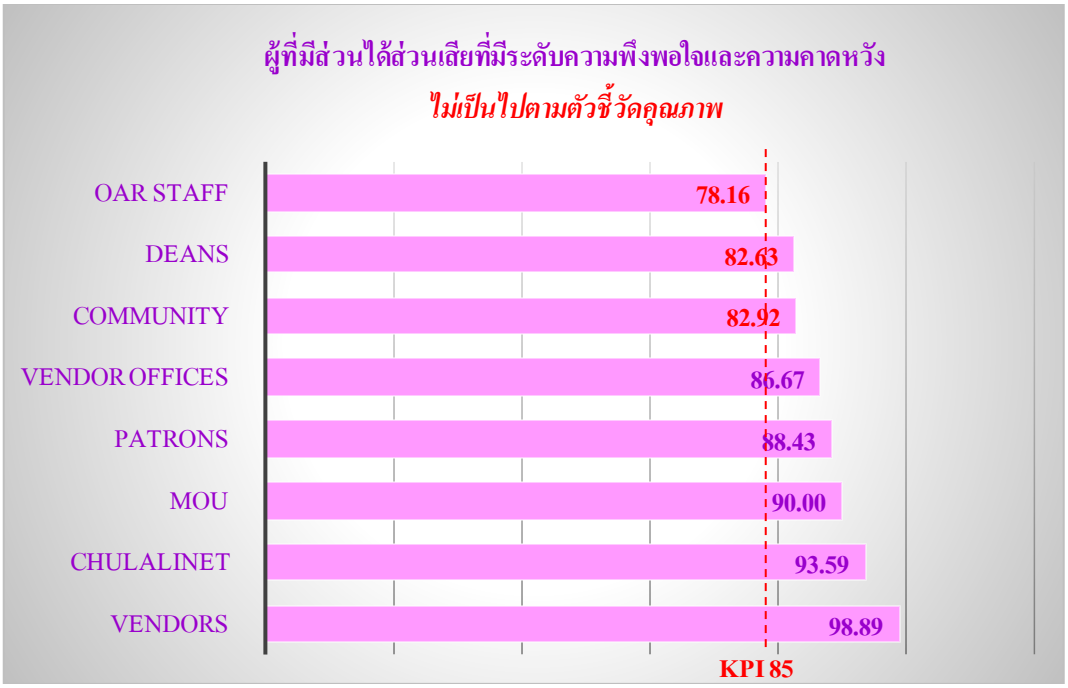
สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีตัวชี้วัดคุณภาพ (KPI) สำหรับการประเมินความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสำนักวิทยทรัพยากร คือ ร้อยละ 85

จึงจะผ่านเกณฑ์ จากข้อมูลที่สรุปมานั้น จะเห็นได้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 5 แห่งที่มีความพึงพอใจและความคาดหวังต่อสำนักงานวิทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผ่านเกณฑ์ตามที่ตัวชี้วัดได้กำหนดไว้ *มีเพียงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 3 แห่ง คือ Community (ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับสำนักงานวิทยทรัพยากร) Deans (คณบดีซึ่งเป็นผู้บริหารของคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย) และ OAR Staff (บุคคลากรในสังกัดของสำนักงานวิทยทรัพยากร) ยังไม่ผ่านตามเกณฑ์ตัวชี้วัด* (Office of Academic Resources Chulalongkorn University, 2023) ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 การนำเสนอข้อมูลเรื่องการสำรวจความพึงพอใจและความคาดหวัง
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2566
ที่มา : Office of Academic Resources Chulalongkorn University, 2023

จากภาพที่ 10 ผู้รับสารอาจจะยังไม่เห็นข้อมูลเชิงลึก เนื่องจากเป็นการนำเสนอข้อมูลในภาพรวม ไม่ได้เจาะจงข้อมูลส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ จำเป็นต้องแก้ไขให้ผู้รับสารได้เข้าใจข้อมูลเชิงลึกที่อยู่ในสื่อนี้ได้อย่างชัดเจน ผู้เขียนบทความจึงได้ปรับเปลี่ยนการนำเสนอนี้เป็นภาพการเล่าเรื่องข้อมูลซึ่งปรากฏข้อมูลเชิงลึกดังกล่าวได้ทันทีเมื่อมองเห็นภาพ โดยใช้แผนภูมิแท่งที่เรียงลำดับของร้อยละความพึงพอใจ และใช้เส้นเกณฑ์เปรียบเทียบ (Benchmark line) เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ทราบจำนวนและหน่วยงานที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 การเล่าเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจความพึงพอใจและความคาดหวัง
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2566

บทสรุป

การเล่าเรื่องข้อมูลเป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารกับผู้อื่น โดยใช้ภาพที่ผ่านการออกแบบอย่างเหมาะสม การเล่าเรื่องข้อมูลเป็นวิธีที่นำไปใช้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรและการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงการนำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาประสิทธิภาพการบริการ ปัจจุบันหน่วยงานเชิงพาณิชย์นำการเล่าเรื่องข้อมูลมาใช้แพร่หลาย อย่างไรก็ตามการเล่าเรื่องข้อมูลอาจยังเป็นประเด็นใหม่ที่น่าสนใจแต่จากการสอบถามบรรณารักษ์ห้องสมุดหลายแห่งในประเทศไทยพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ ทั้งที่ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีข้อมูลมหาศาล ดังนั้นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดควรให้ความสำคัญและนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานและการให้บริการอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการให้บริการเพื่อให้นำเสนอข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะท้อนข้อมูลเชิงลึกได้อย่างชัดเจน การนำข้อมูลไปใช้งานได้ทันทีตามความต้องการหรือเข้าใจในประเด็นที่ต้องการนำเสนอได้ชัดเจน ตลอดจนการสะท้อนข้อมูลเชิงลึกที่อยู่ในการนำเสนอ

References

Board of Trustees of University of Illinois. (2011). *Data storytelling toolkit for librarians*. University of Illinois at Urbana-Campaign. https://www.imls.gov/sites/default/files/project-proposals/re-250094-ols-21-full-proposal.pdf

Buraphadeja, V. (2022). *Data storytelling in marketing*. Shortcut Amarin Printing. [In Thai]

Buraphadeja, V., & Osothsilp, A. (2020). *Complete report on analysis of differences in political ideas and attitudes between populations of different ages.* King Prajadhipok's Institute. https://www.kpilib.com/flippdf/kpib30421/kpib30421.html#p=1 [In Thai]

Davenport, H. (2015). *Why data story telling is so important—and why we're so bad at it*. Deloitte Insights. https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/analytics/data-driven-storytelling.html

Digital Government Development Agency. (2023). *Where do the taxes go?*. Digital Government Development Agency (Public Organization) (DGA). https://govspending.data.go.th/dashboard/4#/hash/bb [In Thai]

Dykes, B. (2016). *Data storytelling: The essential data science skill everyone needs*. Forbes. https://www.forbes.com/sites/brentdykes/2016/03/31/data-storytelling-the-essential-data-science-skill-everyone-needs/?sh=2fde6c1c52ad

featuring_tae. (2022). *What is data driven storytelling? Why do marketers need to know it?*. Growfox. https://www.growfox.co/what-is-data-driven-storytelling/ [In Thai]

Gillis, A., & Laskowski, N. (n.d.). *Data storytelling*. TechTarget. https://www.techtarget.com/searchcio/definition/data-storytelling

Hancock, G. (2022). *Data storytelling: How to inspire & convince with data*. CXL. https://cxl.com/blog/data-storytelling/#h-what-is-data-storytelling

JCU Online Blog. (2022). *The importance of data storytelling*. James Cook University. https://online.jcu.edu.au/blog/the-importance-of-data-storytelling

Krieb, D. (2011). *Academic library directors' perceptions of joining a large library consortium sharing an integrated library system: A descriptive survey*. University of Nebraska – Lincoln. [Doctoral dissertation]. University of Nebraska. DigitalCommons@University of Nebraska – Lincoln. https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1054&context=cehsedaddiss

Magnuson, L. (2016). *Data visualization: A guide to visual storytelling for libraries*. Rowman & Littlefield. http://vufind.carli.illinois.edu/all/vf-uiu/Redord/16745562

McDowell, K. (2023). *Library data storytelling: Obstacles and paths forward*. Public Library Quarterly. https://doi.org/10.1080/01616846.2023.2241514

Meyer, H. (2023). *Data storytelling with scholarly commons*. University of Illinois Board of Trustees. https://publish.illinois.edu/commonsknowledge/2023/02/24/data-storytelling-with-scholarly-commons/

MGR Online. (2022). *The department of public relations accepts the CCSA's responsibility to take care of the COVID-19 information center page, adjusting its mission to receive surveillance of infectious diseases*. https://mgronline.com/onlinesection/detail/9650000094175 [In Thai].

Office of Academic Resources Chulalongkorn University. (2023). *Survey of satisfaction and expectations of stakeholders regarding the Office of Academic Resources Chulalongkorn University 2023*. Power BI. https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZjUzNWVjNDQtNjFkNC00N2FhLWExMWYtMzI4ZDdkNzkxYjkzIiwidCI6IjY4MWFlNWUyLTg1ZjUtNDNlOS05NWJiLTI0ZjA2NWQ1MDg2YyIsImMiOjEwfQ%3D%3D [In Thai]

Santosh, S. (2022). *A comprehensive guide on data visualization in python*. Analytics Vidhya. https://www.analyticsvidhya.com/blog/2021/10/a-comprehensive-guide-on-data-visualization-in-python/

Tanaka, K. *JAPAN - The strange country*. (n.d.). https://www.kenichi-design.com/JAPAN-The-Strange-Country

Urhibo, O. (2017). E-library use and information behaviour of undergraduate law students in delta state university, Oleh. *International Journal of Library Science*, *6*(3), 43-51. https://doi.org/10.5923/j.library.20170603.01

Vappee. (n.d.). *What is data driven storytelling? Why do marketers need to know it?*. Thaiware.com. https://tips.thaiware.com/2283.html [In Thai].

Zhang, Y, Reynolds, M., Lugmayr, A., Damjanov, K., & Hassan, G. M. (2022). A visual data storytelling framework. *Informatics*, *9*(73), 1-22. https://doi.org/10.3390/informatics9040073